

Sada úloh na cvičenie č. 10

1. Zistite, či je jazyk $L = \{a^i b^j c^i d^j \mid i, j \in \mathbb{N}\}$ bezkontextový. Svoje tvrdenie dokážte.
2. Zistite, či je jazyk $L = \{ww \mid w \in \{a, b\}^*\}$ bezkontextový. Svoje tvrdenie dokážte.
3. Zistite, či je jazyk $L = \{a^n b^n c^n \mid n \in \mathbb{N}\}^C$ bezkontextový. Svoje tvrdenie dokážte.
4. Zistite, či je jazyk $L = \{a^{n^2} \mid n \in \mathbb{N}\}$ bezkontextový. Svoje tvrdenie dokážte.
5. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na spočítateľne nekonečné zjednotenie – musí byť pre ľubovoľnú postupnosť $(L_k)_{k=0}^\infty$ bezkontextových jazykov bezkontextový aj jazyk $\bigcup_{k=0}^\infty L_k$?
6. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na kladnú iteráciu. Svoje tvrdenie dokážte.

Nech Σ je abeceda. Pripomeňme si, že *prefixovým uzáverom* jazyka $L \subseteq \Sigma^*$ nazývame jazyk

$$\text{pref}(L) = \{u \in \Sigma^* \mid \exists v \in \Sigma^* : uv \in L\}.$$

Hovoríme, že trieda jazykov $\mathcal{L}$ je *prefixovo uzavretá*, ak pre všetky $L \in \mathcal{L}$ je aj $\text{pref}(L) \in \mathcal{L}$.

7. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ prefixovo uzavretá. Svoje tvrdenie dokážte.

Nech Σ je abeceda. Pripomeňme si, že *pravým kvocientom* jazyka $L \subseteq \Sigma^*$ podľa slova $x \in \Sigma^*$ nazývame jazyk

$$L/x = \{w \in \Sigma^* \mid wx \in L\}.$$

Pre ľubovoľný jazyk $L' \subseteq \Sigma^*$ ďalej nazývame *pravým kvocientom* jazyka L podľa jazyka L' jazyk

$$L/L' = \bigcup_{x \in L'} (L/x) = \{w \in \Sigma^* \mid \exists x \in L' : wx \in L\}.$$

8. Dokážte, že jazyk $\{a^{2^n} \mid n \in \mathbb{N}\}$ možno vyjadriť ako kvocient L/L' , kde $L, L' \in \mathcal{L}_{CF}$ sú vhodné jazyky – trieda $\mathcal{L}_{CF}$ teda nie je uzavretá na pravý kvocient (podľa bezkontextového jazyka).
9. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na pravý kvocient podľa regulárneho jazyka. Svoje tvrdenie dokážte.

Pripomeňme si, že operácia „*shuffle*“ je pre ľubovoľnú dvojicu jazykov $L_1, L_2 \subseteq \Sigma^*$ definovaná nasledovne:

$$L_1 \sqcup L_2 = \{u_1 v_1 u_2 v_2 \dots u_n v_n \mid n \in \mathbb{N}; u_1, \dots, u_n, v_1, \dots, v_n \in \Sigma^*; u_1 \dots u_n \in L_1; v_1 \dots v_n \in L_2\}.$$

10. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na operáciu „*shuffle*“. Svoje tvrdenie dokážte.
11. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na „*shuffle*“ s regulárnym jazykom. Inými slovami: zistite, či pre všetky $L_1 \in \mathcal{L}_{CF}$ a $L_2 \in \mathcal{R}$ musí byť $L_1 \sqcup L_2 \in \mathcal{L}_{CF}$. Svoje tvrdenie dokážte.
12. Pre ľubovoľný jazyk L položme $\text{pal}(L) := \{w \in L \mid w = w^R\}$. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na operáciu pal a svoje tvrdenie dokážte.
13. Pre ľubovoľný jazyk L položme $\square(L) := \{ww \mid w \in L\}$. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na operáciu $\square$ a svoje tvrdenie dokážte.

Pripomeňme si, že pre ľubovoľnú abecedu Σ a jazyk $L \subseteq \Sigma^*$ je $\sqrt{L} = \{w \in \Sigma^* \mid ww \in L\}$.

14. Zistite, či je trieda $\mathcal{L}_{CF}$ uzavretá na „*odmocninu*“. Svoje tvrdenie dokážte.

■ Nasledujúca úloha už je zameraná na látku, ktorej sa na cvičeniach budeme venovať budúci týždeň.

15. Formálne skonštruujte deterministický Turingov stroj akceptujúci jazyk $L = \{a^n b^n c^n \mid n \in \mathbb{N}\}$.